

Afdeling	: DT	B&W-voorstel:
Naam opsteller voorstel	: Raymon Blondel (0495-575349)	DJ-725620
Portefeuillehouder	: T.E.C. (Tessa) Geelen Msc.	Zaaknummer:
		725612
		Publicatie:
		Openbaar

Onderwerp

Implementatie Omgevingswet

Voorstel

1. In te stemmen met bijgevoegd plan van aanpak om te komen tot de implementatie van de Omgevingswet voor de gemeente Weert.
2. De Gemeenteraad te informeren via de TILS-lijst.

Inleiding

Volgens planning is in 2020 alle wet- en regelgeving afgerond en zal de Omgevingswet in januari 2021 in werking treden. De Omgevingswet is een integratie van 26 sectorale wetten, maar is ook een cultuuromslag. Meer afwegingsruimte voor gemeenten en een meer integrale benadering, betekent dat gemeenten keuzes (nog) beter moet onderbouwen en verschillende belangen en partijen vroegtijdig in een proces moeten worden betrokken.

Met de Omgevingswet krijgt de gemeente meer ruimte om in te spelen op veranderende verhoudingen in de samenleving en de rol te kiezen die bij specifieke gebiedsopgaven past. Soms is dat de rol van regisseur, soms die van spelverdeler of soms juist die van scheidsrechter. Door deze wijzigingen heeft de Omgevingswet een grote impact op de gemeentelijke besluitvorming, op de verhouding tussen Raad en het college en op de samenwerking met medeoverheden en uitvoeringsdiensten.

Beoogd effect/doel

Met voorgesteld "Programma Implementatie Omgevingswet" kan de gemeente samen met haar ketenpartners, inwoners, ondernemers en belangenorganisaties zich in een zorgvuldig proces voorbereiden op de invoering van de wet. De Omgevingswet omvat een volledige stelselherziening in het omgevingsrecht en leidt mede daardoor tot een andere manier van werken en denken (meer integraal en meer denken vanuit het bieden van

Weert, 17 april 2019	S		B	W	W	W	W	W
				GG	MvdH	TG	WvE	PS
		akkoord						
		bespreken						
Soort besluit: Besluit college								

In te vullen door het B&W secretariaat:

- Akkoord
 Akkoord met tekstuele aanpassing door portefeuillehouder
 Anders, nl.:

- Niet akkoord
 Gewijzigde versie

- A-stuk
 B-stuk
 C-stuk

Beslissing d.d.: 30.04.2019

Nummer:

De secretaris,

vrijheid en het geven van vertrouwen). Naast het voldoen aan de wettelijke verplichting om met de Omgevingswet aan de slag te gaan wil de gemeente Weert dan ook met dit proces een aantal belangrijke doelen bereiken.

Primaire doelstelling van het implementatieproces is om de gemeente klaar te stomen voor het (1) kunnen maken en ook daadwerkelijk gaan maken van de kerninstrumenten die de Omgevingswet verlangt, (2) klaar te zijn voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet kortweg DSO en (3) de (primaire) werkprocessen aan te passen met als resultaat een andere manier van werken.

Argumenten

Ten principale dient de gemeente Weert te voldoen aan de wettelijke verplichting. Immers, na inwerkingtreding van de Omgevingswet vormt deze wet het juridisch kader voor (kwaliteit van de) leefomgeving. Klaar zijn voor deze wet is niet een keuze, maar een 'must'.

Kanttekeningen en risico's

In bijgevoegd plan van aanpak is een uitgebreide risicoparagraaf opgenomen. Twee kanttekeningen verdienen nadere aandacht.

Risico's ten aanzien van de invoeringsdatum

De Invoeringswet kent een zeer ruime overgangsfase en een ruim overgangsrecht. In die overgangsfase hebben gemeenten ruim de tijd om het omgevingsplan aan alle wettelijke vereisten van de Omgevingswet en de daarop gebaseerde regelgeving te laten voldoen. In de Invoeringswet wordt onder meer geregeld dat oude vergunningen en instrumenten worden gelijkgesteld met daarmee overeenkomende instrumenten van de Omgevingswet.

Risico's ten aanzien van afhankelijkheden

De op te stellen Strategische Visie zal de basis vormen voor de Omgevingsvisie, zoals deze ook het kader vormt voor een aantal andere visietrajecten. De verschillende visietrajecten hebben qua inhoud veel onderlinge raakvlakken en worden deels in parallelle processen opgesteld. De planning voor de later op te stellen Omgevingsvisie zou daardoor onder druk kunnen komen te staan, met name indien het gereed komen van de Strategische Visie veel vertraging ondervindt. Ook verlangen deze parallelle processen coördinatie op inhoud om tegenstrijdigheden en gebrek aan integraliteit te voorkomen. Het is verstandig om deze coördinatie 'over de afdelingen heen' te organiseren.

Financiële, personele en juridische gevolgen

In de begroting 2019 is € 100.000,- begroot. In de meerjarenbegroting is voor de jaren 2020 en 2021 € 137.500,- per jaar voorzien.

Vooralsnog wordt dit als voldoende beschouwd voor het implementatieprogramma. In deze bedragen zijn niet meegenomen de eventuele kosten die gemoeld zijn met het op orde brengen van de digitale systemen om te voldoen aan de nieuwe landelijke standaarden van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Deze kosten zullen eerst meer specifiek in beeld moeten worden gebracht, alvorens dekking hiervoor te vinden in bestaande respectievelijk nieuw te voteren budgetten (afhankelijk van omvang uiteraard). In personele zin wordt, met uitzondering van de programmamanager (ca. 20 uur per week), ervan uitgegaan dat inzet onderdeel is van de reguliere (primaire) werkprocessen. Extra personele capaciteit naast de programmamanager is daarom vooralsnog niet aan de orde.

Er spelen tal van juridische aspecten rondom de Omgevingswet, het betreft immers de implementatie van nieuwe wetgeving met een volledige stelselherziening in het omgevingsrecht; hoe wordt grondexploitatie geregeld, hoe zit het met (plan)schadevergoeding, welke privaatrechtelijke consequenties zijn er etc.? Aan het begin van het proces ligt de focus daarbij nog vooral op (aanvullings)wetten. Later zal dat meer liggen op het goed borgen van de juridische vereisten in de gemeentelijke instrumenten. Er is geen sprake van specifieke juridische gevolgen voor wat betreft het implementatieprogramma zelf.

Duurzaamheid

Ten aanzien van het implementatieprogramma zelf is dit niet aan de orde. Voor wat betreft onderwerpen in de later op te stellen kerninstrumenten (Omgevingsvisie en Omgevingsplan bijvoorbeeld), zal dit uiteraard de nodige aandacht moeten krijgen. Immers, alles wat van invloed is of kan zijn op de (kwaliteit van) de fysieke leefomgeving dient daarin te worden meegenomen.

Uitvoering/evaluatie

In bijgevoegd plan van aanpak is beschreven hoe we te werk willen gaan en binnen welke randvoorwaarden. Voor wat betreft het procesverloop is een globale planning opgenomen. De uitvoering is gericht op een breed ingezette implementatiestrategie, zonder alles en iedereen vanaf de start te betrekken. Op verschillende momenten in het totale proces dat ca. twee en een half jaar doorloopt worden verschillende in- en externe stakeholders betrokken, maar ook aan het werk gezet.

Communicatie/participatie

Om de omvangrijke organisatie van de implementatie van de Omgevingswet in goede banen te leiden wordt voorgesteld om een organisatie in te richten waarbij zowel bestuur/politiek als management en medewerkers vanuit de hele breedte van de organisatie zijn betrokken. Naast een vaste structuur met stuurgroep, programmteam en werkgroepen wordt de inbreng vanuit de eigen organisatie in brede zin georganiseerd middels 'open sessies', qua opzet vergelijkbaar met een 'open source' aanpak.

De Raad zal worden betrokken via een Raadswerkgroep.

Inbreng door de relevante buitenwacht (bijvoorbeeld in de vorm van klankbordgroepen e.d.) is nog niet aan de orde. Een dergelijk interactief/participatief proces is wel beoogd bij het opstellen van de Omgevingsvisie, waarvoor later in 2019 een separaat plan van aanpak zal worden voorgelegd.

Overleg gevoerd met

Intern:

Beoogde stuurgroep Implementatie Omgevingswet (wethouders Tessa Geelen en Wendy van Eijk, René Bladder, Raymon Blondel)

Beoogd programmteam (Ingeborg Verschuuren, Anouk Cramers en Marco van Dijk (trekkers van de werkgroepen), Plonie van den Biggelaar, Raymon Blondel)

Margot van den Broeke

Edwin Eggen

30-tal ambtelijke collega's (n.e.g.) van de afdelingen VTH, R&E, OG in een 'open sessie'

Extern:

Programmamanagers implementatie Omgevingswet van de Midden-Limburgse gemeenten

Programmamanagers implementatie Omgevingswet van de gemeenten Venlo, Heerlen,
Maastricht, Sittard-Geleen en Roermond

RUD

Provincie Limburg

Waterschap

RWS

Bijlagen:

Plan van aanpak "Programma Implementatie Omgevingswet"

Programma Implementatie Omgevingswet

Plan van aanpak

Revisies

Versie	Datum	Auteur	Opmerkingen
Concept 1	28 februari 2019	R. Blondel	
Concept 2	7 maart 2019	R. Blondel	
Concept 3	2 april 2019	R. Blondel	
Versie B&W	17 april 2019	R. Blondel	

Status	Bespreking/ beslissing door	Datum	Besluit

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 De Omgevingswet	3
1.2 Implementatie van de Omgevingswet	4
2. Doel	5
3. De Kernopgave	6
3.1 Ambitiedocument Omgevingswet.....	6
3.2 Strategische visie	7
3.3 Omgevingsvisie.....	8
3.4 Omgevingsprogramma	9
3.5 Omgevingsplan	9
3.5 Omgevingsvergunning	10
4. Centrale thema's	11
4.1 Proces & procedures	12
4.3 Juridische aspecten	12
4.4 Digitalisering	12
4.5 Experiment.....	13
4.6 Botsproeven	13
5. Organisatie	14
5.1 Stuurgroep	14
5.2 Programmteam	14
5.4 Overige overleggen	15
5.5 In- en extern klankbord	15
5.5 Raadswerkgroep	15
5.6 Projectteams voor instrumenten.....	16
5.7 CMT en afdelingsoverleggen	16
6. Relatie andere projecten en processen	17
7. Communicatie	18
7.1 Communicatieplan.....	18
7.2 Communicatie en de regio	18
8. Opleiding en training	19
9. Financiën	20
10. Risicoparagraaf	21

1. Inleiding

Weert wil voor haar inwoners en ondernemers een veilig en aangenaam woon- en werkklimaat realiseren. Dit betekent dat verschillende partijen naast, maar ook met elkaar moeten samenleven in een omgeving waarin de druk op vrije ruimte steeds groter wordt. Daarvoor moet iedereen goede afspraken met elkaar maken, maar dat blijkt vaak lastig met het huidige omgevingsrecht: het is te complex en versnipperd met ruim twintig wetten en nog veel meer regelingen. Daar waar wetten rechtszekerheid moeten bieden en tegelijkertijd ruimte moeten bieden voor dynamische ontwikkelingen, zijn deze nu niet op elkaar afgestemd. Vaak is niet eenduidig duidelijk wat per gebied wel en niet mogelijk is.

1.1 De Omgevingswet

Dit is de reden waarom men van wetgeverszijde de Omgevingswet introduceert. Doel van deze wet is het mooier, schoner en veiliger maken van de leefomgeving. De nieuwe wet moet een aantal bestaande wetten vervangen en zorgen voor een integrale én gebiedsgerichte benadering. De (kwaliteit van de) leefomgeving staat centraal. Een ander uitgangspunt is dat afwegingen zoveel mogelijk op decentraal niveau gemaakt worden. Een kernpunt van het wetsvoorstel is het vroegtijdig samenwerken met de omgeving: inwoners, ondernemers, belangenorganisaties. Als zij inbreng hebben bij de totstandkoming van de omgevingsvisie, het omgevingsplan en grote projecten komt direct alle aanwezige kennis en creativiteit op tafel. Dat vergroot de kwaliteit van de besluitvorming en het draagvlak, wat uiteindelijk tot snellere besluitvorming zal leiden.

De verbeterdoelen van de Omgevingswet

Onder de nieuwe Omgevingswet vallen voor gemeenten straks de volgende instrumenten:

Omgevingsvisie

De Omgevingswet schrijft voor dat elke gemeente één omgevingsvisie vaststelt. Een samenhangende visie voor de leefomgeving. Deze visie richt zich op de fysieke leefomgeving als geheel.

Omgevingsplan

Eén van de uitgangspunten van de wet is dat gemeenten al hun regels over de leefomgeving bijeenbrengen in één gebiedsdekkende regeling, het omgevingsplan.

Omgevingsprogramma's

Een programma bevat concrete maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving. Met die maatregelen moeten specifieke waarden of doelen voor de leefomgeving worden bereikt.

Omgevingsvergunning

De omgevingsvergunning toetst vooraf of een bepaald initiatief is toegestaan. De toetsing is zo eenvoudig mogelijk en daardoor duren procedures ook niet onnodig lang. Initiatiefnemers kunnen via één aanvraag bij één loket snel duidelijkheid krijgen voor alle activiteiten die zij willen uitvoeren.

1.2 Implementatie van de Omgevingswet

Volgens planning is in 2020 alle wet- en regelgeving afgerond en zal de Omgevingswet in januari 2021 in werking treden. Dat lijkt nog even te duren, maar daar hoeft met de voorbereiding niet op te worden gewacht. Sterker nog, de meeste gemeenten in Nederland zijn reeds begonnen met het proces van implementatie van de Omgevingswet. De Omgevingswet is namelijk niet alleen een integratie van 26 sectorale wetten, maar is ook een cultuuromslag. Meer afwegingsruimte voor gemeenten en een meer integrale benadering, betekent dat gemeenten keuzes over de kwaliteiten van een gebied (nog) beter moet onderbouwen en verschillende belangen en partijen vroegtijdig in het proces moeten worden betrokken. Met de Omgevingswet krijgt de gemeente meer ruimte om in te spelen op veranderende verhoudingen in de samenleving en de rol te kiezen die bij specifieke gebiedsopgaven past. Soms is dat de rol van regisseur, soms die van spelverdeler of soms juist die van scheidsrechter. Door deze wijzigingen heeft de Omgevingswet een grote impact op de gemeentelijke besluitvorming, op de verhouding tussen raad en het college en op de samenwerking met medeoverheden en uitvoeringsdiensten. Met voorgesteld implementatieproces kan de gemeente samen met haar ketenpartners, inwoners, ondernemers en belangenorganisaties zich voorbereiden op de invoering van de wet.

De gemeente Weert heeft reeds een aantal belangrijke stappen gezet in het toewerken naar de werkwijze zoals beoogd in de Omgevingswet, onder andere door vele kennissessies voor medewerkers van de meest betrokken afdelingen, maar ook door het Wabo-vergunningenproces 'lean & mean' te maken eendachtig de geest van de Omgevingswet.

Weert hoeft dus niet helemaal vanaf nul te beginnen met de implementatie van de Omgevingswet. Voorliggend plan van aanpak geeft aan op welke wijze de gemeente Weert de implementatie van de Omgevingswet wil aanpakken.

Minder	Meer
Weren (nee tenzij)	Stimuleren (ja mits / ja tenzij)
Regels opleggen (vooraf eindbeeld bepalen)	Ideeen faciliteren (organisch ontwikkelen)
Sturen	Dienen
Gedetailleerd regelen	Ruimte en vrijheid bieden
Complexe regels	Voorspelbare regels en gebruiksgemak
Procedurele rechtszekerheid	Snelle besluitvorming
Centraal regelen	Lokaal maatwerk
Sectoraal denken	Integraal denken (samenhang zoeken)
Verkokeren en hokjesdenken	Ontschotten en samenwerken
Wantrouwen	Vertrouwen (verantwoordelijkheid geven)
Middeldenken	Doeldenken (kwaliteit centraal)
Burger mening laten geven over	Burger laten bepalen en meebeslissen

Het Omgevingswetdenken

2. Doel

Voorliggend plan van aanpak geeft richting aan de gemeentebrede implementatie van de Omgevingswet. Naast het voldoen aan de wettelijke verplichting om met de Omgevingswet aan de slag te gaan wil de gemeente Weert met dit proces een aantal belangrijke doelen bereiken. De Omgevingswet omvat een volledige stelselherziening in het omgevingsrecht en leidt mede daardoor tot een andere manier van werken en denken (meer integraal en meer denken vanuit het bieden van vrijheid en het geven van vertrouwen).

Belangrijke doelstelling van het implementatieproces is om de gemeente klaar te stomen voor het (1) kunnen maken en ook daadwerkelijk maken van de kerninstrumenten die de Omgevingswet verlangt, (2) klaar te zijn voor het Digitaal stelsel Omgevingswet kortweg DSO en (3) de (primaire) werkprocessen aan te passen met als resultaat een compleet andere manier van werken.

Daarnaast wil de gemeente dit implementatieproces verder gebruiken om:

- **de werkprocessen zo integraal mogelijk te maken en zorgen voor goede aansluiting op initiatieven uit de samenleving.** Het betrekken van alle relevante disciplines in discussies over het geven van meer vrijheden en meer vertrouwen is cruciaal om deze doelstelling te kunnen bereiken.
- Maar veranderingen in werkprocessen hebben vooral ook te maken met gedragsverandering. Daarom vormt dit implementatieproces een extra aanleiding om **in het gemeentebrede opleidingstraject en via strategische personeelsplanning de benodigde competenties te versterken.**
- Naast het betrekken van een brede inhoudelijke vertegenwoordiging van disciplines in dit proces, wil de gemeente dit proces ook gebruiken als **ontwikkel- en leertraject voor de beleidsdragers van de toekomst** die de potentie en rol hebben om in de toekomst de dragers van het gemeentelijk beleid zijn.
- Ook de **vroegtijdige integrale samenwerking en afstemming met samenwerkingspartners en stakeholders in stad en regio** is van belang. Belangrijk is dat samenwerkingspartners zoals de RUD, de GGD en de veiligheidsregio vanaf het begin van het proces betrokken zijn. Onderdeel van de samenwerking binnen Midden Limburg is om te verkennen in hoeverre de belangrijkste implementatie-vraagstukken verdeeld kunnen worden over de Midden Limburgse gemeenten. Met de omliggende gemeenten vindt reeds kennisuitwisseling plaats in tweemaandelijks bijeenkomsten, zodat slim gebruik wordt gemaakt van de aanwezige kennis en expertise. In het verdere proces is inhoudelijke afstemming over de omgevingsvisie en het omgevingsplan belangrijk om de ambities goed op elkaar aan te laten sluiten. Het resultaat van de regionale samenwerking in het implementatieproces kan zijn dat er uiteindelijk meer taken vanuit een regionaal samenwerkingsverband (zoals de RUD) worden opgepakt, maar de wenselijkheid en noodzaak daarvan moet blijken uit het doorlopen proces.

In dit plan van aanpak zijn de vraagstukken benoemd die met dit proces moeten worden beantwoord en op welke wijze de gemeente de instrumenten die onderdeel zijn van de Omgevingswet gaat opstellen. Het plan van aanpak is een leidraad, geen blauwdruk. Dat betekent dat met enige regelmaat beoordeeld wordt in hoeverre het plan nog actueel is en welke bijstellingen en aanvullingen noodzakelijk zijn.

3. De Kernopgave

De Omgevingswet beoogt meer vrijheid te bieden door minder te werken vanuit gesloten regels en meer vanuit open regels. Er is meer ruimte voor lokaal maatwerk en gemeenten kunnen ook meer vrijheden geven aan hun inwoners en initiatiefnemers. Elke gemeente dient daarbij haar eigen afweging te maken hoever zij gaat met de nieuwe vrijheden en gemeentelijke deregulering.

De verantwoordelijkheden en ambities van een overheid houden niet op bij ieders grens. Evenmin houden initiatieven en opgaven geen rekening met bestuurlijke grenzen.

Besluiten binnen de ene gemeente of provincie kunnen gevolgen hebben voor andere gemeenten. De Omgevingswet (artikel 2.2) zegt dat een bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken of bevoegdheden rekening houdt met de taken van andere bestuursorganen. Daarom is het essentieel om de opgaven, plannen en verantwoordelijkheden van naastliggende gemeenten en provincies (zowel Limburg als Noord-Brabant) te kennen. En zo nodig met andere bestuursorganen afstemt.

Dit betekent dat de gemeente Weert bij het opstellen van haar eigen omgevingsvisie rekening moet houden met de omgevingsvisies van het Rijk en de provincie. Daarnaast moet de gemeente het waterbelang betrekken in haar omgevingsvisie. Daarom betreft de gemeente het waterschap via samenwerking en participatie als ze hun gemeentelijke omgevingsvisies opstellen.

Als de gemeente het omgevingsplan opstelt, moet ze de instructieregels opvolgen. Met de instructieregels borgen het Rijk en de provincie dat de gemeente de onderwerpen die een Rijksbelang of een provinciaal belang hebben, goed in het omgevingsplan worden verwerkt.

3.1 Ambitiedocument Omgevingswet

Doel

Het opstellen van een ambitiedocument met daarin rolbepaling gemeente, ambities en doelen en het proces om die doelstelling te bereiken is een wezenlijke stap bij de implementatie van de Omgevingswet. Weert heeft al enkele stappen gezet die aansluiten bij de filosofie van de Omgevingswet. Het is zaak om deze werkwijze en filosofie te verbreden en te vertalen naar een duidelijke attitude.

Het opstellen van een ambitiedocument heeft als doel om deze discussie met de raad en belangrijke stakeholders met de stad te voeren en de ambitie en reikwijdte van het implementatietraject te bepalen. Het ambitiedocument draagt uit wat voor gemeente Weert wil zijn voor haar inwoners en initiatiefnemers en geeft de belangrijkste kaders mee voor de hierna op te stellen omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Onderdeel hiervan is het opstellen van een duidelijke richting of ambitie per beleidsthema waar meer regelvrijheid mogelijk is of de gemeente ook daadwerkelijk bereid is om hiervoor bepaalde regels los te laten of dat zij deze juist in stand wil houden.

Resultaat

Vragen die in het ambitiedocument beantwoord zijn:

- Hoe dragen we onze ambities uit? (Hoe verhouden strategische visie en omgevingsvisie zich tot elkaar?);
- Hoe gaat de gemeente om met de nieuwe vrijheden/afwegingsruimte die de wet haar biedt? (Consoliderend, selectief, calculerend of vernieuwend?);
- In hoeverre wil de gemeente meer vrijheden bieden aan inwoners en initiatiefnemers? (Per beleidsveld benoemen of we continueren, aanscherpen of loslaten);
- In welke beleidsvelden wil de gemeente meer vrijheden bieden? (Aangeven of de mate van vrijheid voor een thema afhankelijk is van de locatie in de stad);
- Hoe wordt omgegaan met tijdelijke initiatieven? (Heeft dit invloed op de mate van vrijheid die wordt geboden?);
- Hoe wordt omgegaan met de rolverdeling tussen raad en college? (Delegatiebevoegdheid, wie stelt beleidsregels vast, monitoring, etc.);

- Implementatieproces: op welke wijze wil de gemeente deze doelstellingen bereiken? (Bepalen communicatie- en participatiestrategie voor rest proces);
- Hoe intensief is de regionale samenwerking bij de implementatie van de Omgevingswet? (Regionale afstemming, regionale visie, regionale uitvoering van taken?).

Benodigde bouwstenen

- Analyse AMvB 's op juridische consequenties en impact op gemeentelijk beleid en werkwijze;
- Lijst met gemeentelijk beleid/regelgeving waar afwegingsruimte ontstaat en de speelruimte bepaald moet worden (reeds uitgevoerd in 2017, maar dient te worden geactualiseerd);
- Evaluatie reikwijdte en detailniveau bestaande structuurvisie en bestemmingsplannen. Waar belemmeren ze of waar helpen ze processen? Hoeveel houvast bieden ze in de praktijk, aanscherping of abstrahering gewenst?;
- Concretisering van de vraag wat voor soort stad met wat voor overheidssturing Weert wil zijn. Oogst van gesprekken met medewerkers, MT-leden, collegeleden en raadsleden.

Planning

• Voorbereiding en raads werkgroep samenstellen	Q2 2019
• Dialoog met raads werkgroep: verzamelen bouwstenen	Q2 en Q3 2019
• Verwerken bouwstenen in concept ambitiedocument	Q3 2019
• Aanscherpen ambitiedocument op basis van discussie raad	Q4 2019
• Vaststellen ambitiedocument door raad	Q4 2019

NB. Het is denkbaar dat aan de hand van het ambitiedocument wordt geconcludeerd dat het Plan van aanpak dient te worden bijgesteld. Dat past bij het dynamische karakter van dit Plan van aanpak

3.2 Strategische visie

In het programma 2018-2022 "Weert koerst op verbinding" is opgenomen dat een strategische visie zal worden opgesteld. Na de in 2005 vastgestelde visie "Weert op maat 2015" en de in 2015 vastgestelde nota "Kiezen met visie", is er behoefte aan een nieuw referentiekader aan de hand waarvan Weert zich voorbereidt op de toekomst.

Doel

Doel is een breed gedragen, bijdetijdse visie die tegelijkertijd zodanig onderscheidend is dat daarop ook echt gestuurd kan worden. Via een participatief proces, samen met inwoners en partners.

Resultaat

Visie is strategisch van aard en bevat minimaal:

- Een visie op de toekomst van Weert (2030)
- Die zegt waarvoor Weert gaat en staat
- Die uitlegt waarom we dat willen
- Die onderscheidend en inspirerend is
- En ons helpt bij toekomstige keuzen en beleid
- Uitgaande van de uitdagingen en ontwikkelingen van deze tijd

Benodigde bouwstenen (niet limitatief!)

- programma 2018-2022 "Weert koerst op verbinding"
- Weert op maat 2015 (2005)
- Kiezen met visie (2015)
- Visie op stadshart (2017)
- Structuurvisie Weert (2015)

- Voorzieningenplannen
- Aanvalsplan armoede (2017)
- Omgevingswet
- Nota's sociaal domein
- Organisatieontwikkelplan WinD
- Weert in beeld (2018)

Planning

• Vaststelling bestuursopdracht/plan van aanpak raad	Q2 2019
• Verkenning verleden, heden en toekomst	Q3-Q4 2019
• Opstellen en bespreken doelscenario's	Q4 2019
• Van doelscenario's naar visie	2020
• Besluitvorming einddocument	2020

3.3 Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is het centrale regle-Instrument voor de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie inspireert, nodigt uit tot investeringen, benoemt mogelijkheden en stuurt op het behoud van kwaliteiten. De omgevingsvisie biedt duidelijkheid en draagt bij aan efficiëntie en legitimatie in het gemeentelijk afwegingsproces en aan afstemming van beleidsuitwerkingen (gebiedsgerichte) investeringen. De omgevingsvisie is verplicht voor alle overheden (zonder sanctie overigens), is vormvrij en bindt alleen de steller. Brede interne en externe participatie is essentieel. Voor de omgevingsvisie zal een apart plan van aanpak worden opgesteld. Het is de ambitie om de omgevingsvisie door de huidige raad in 2021 te laten vaststellen.

Doel

Doel is het uitwerken van de consequenties van de keuzes in het ambitiedocument en de strategische visie in een integrale visie op de gewenste kwaliteit van de leefomgeving in de stad. De 'fysieke leefomgeving' is nadrukkelijk breder dan alleen de ruimtelijke aspecten: onder meer ontwikkelingen op het gebied van cultureel erfgoed, energie-infrastructuur, landbouw, landschap, milieu, natuur en water dienen meegewogen en beschreven te worden in de omgevingsvisie. Een omgevingsvisie heeft een uitnodigend en flexibel karakter en is vooral gericht op het signaleren van samenhang, kansen en mogelijkheden.

Resultaat

Visie op gewenste kwaliteit van de leefomgeving en bevat minimaal:

- Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (wat is er en wat is de kwaliteit daarvan?);
- De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied. (Wat gebeurt er/gaat er gebeuren aan ontwikkelingen op en ter instandhouding van het grondgebied?);
- De hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid. (Wat zijn de na te streven doelen en op welke manier moeten/zullen worden die bereikt?);
- Gebiedsgerichte differentiatie van de verbrede afwegingsruimte die geboden wordt.

Benodigde bouwstenen

- Ambitiedocument (vastgesteld ultimo 2019)
- Uitkomsten van het participatief proces van de strategische visie;
- Duidelijkheid welke middelen naast omgevingsplan verder worden ingezet: omgevingswaarden, omgevingsprogramma's;
- Inventarisatie huidige plus in ontwikkeling zijnde visiedocumenten en huidig beleid als basis en dat complementeren tot een geheel nieuwe omgevingsvisie. Op veel globaler niveau is deze inventarisatie voor het Ambitiedocument dan al gedaan;
- Participatie en communicatieplan.

Planning

Starten met opstellen strategische visie: april 2019

Vaststellen strategische visie: medio 2020

- Startbesluit PvA Omgevingsvisie (gelijktijdig met vaststellen ambitiedocument): Q4 2019
- Inhoudelijk participatief traject (combi/parallel met strategische visie): Q3 2019-Q2 2020
- Uitwerken tot Omgevingsvisie: Q3-Q4 2020
- Ontwerp Omgevingsvisie ter consultatie: Q1 2021
- Vaststellen Omgevingsvisie door de Raad: Q2 2021

NB. Tijdens het proces van het opstellen van het ambitiedocument wordt duidelijk wat de scope van de omgevingsvisie wordt, deze planning is aldus indicatief!

3.4 Omgevingsprogramma

De hoofdlijnen van beleid uit de omgevingsvisie kunnen worden uitgewerkt en geconcretiseerd in programma's naar specifiek gebied, thema, project of milieuaspect. Programma's bevatten maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling voor één of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving. Dit kan:

-om aan één of meer omgevingsvoorwaarden te voldoen

-om één of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

Met programma's kan dynamisch worden ingespeeld op actuele behoeften. Ieder programma moet passen binnen de kaders van de omgevingsvisie zodat er sprake blijft van samenhangend integraal omgevingsbeleid.

Op dit moment wordt in Weert al gewerkt met gebiedsgerichte programma's, bijvoorbeeld Weert-west. Het (nieuwe) instrument omgevingsprogramma is in die zin voor de gemeente geen onbekend terrein. Uiteraard zullen nieuwe programma's afgestemd moeten worden op omgevingsvisie en omgevingsplan. Dit vraagt op dit moment geen actie in het kader van het Plan van aanpak.

3.5 Omgevingsplan

Het omgevingsplan is een integraal samenhangend plan voor het gehele grondgebied van de gemeente met regels voor de fysieke leefomgeving. In ieder geval bevat het omgevingsplan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en de regels die daarbij horen. Daarnaast dienen regels te worden opgenomen over de activiteiten met gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Het omgevingsplan bevat zowel de regels uit het bestemmingsplan als ook uit andere regelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving, zoals bijvoorbeeld de APV, bouwverordening en welstandsbeleid. Ook kan worden opgenomen voor welke bouwplannen wel of juist niet een vergunningplicht geldt.

De Omgevingswet is nog niet in werking getreden en de datum van inwerkingtreding staat ook nog niet hard vast (1 januari 2021 is een reële verwachting). Men kan op de wet vooruitlopen bij de voorbereiding van onder meer bestemmingsplannen, maar dat is voor de gemeente Weert niet noodzakelijk. Immers, de huidige bestemmingsplannen zijn actueel. Daarmee is ruimte gecreëerd om zonder tijdsdruk een omgevingsplan overeenkomstig de Omgevingswet op te stellen. Zodra de nieuwe omgevingsvisie klaar is ligt het voor de hand om te starten met het omgevingsplan. Fasering ligt voor de hand: in één keer een grondgebied dekkend omgevingsplan maken lijkt een onmogelijke opgave. Fasering kan tweeledig: per gebied (binnenstad, woongebieden, bedrijventerreinen, buitengebied) en per thema (ruimtelijke regelingen, ruimtelijke verordeningen, overige verordeningen).

Voorstel is te starten met een pilotplan, waarin de nieuwe ambities, systematiek en werkwijze in het klein beproefd worden. Het uiteindelijke grondgebied dekkende omgevingsplan kan ruim voordat de verplichting daartoe zal ingaan gereed zijn.

Voorzien is een overgangstermijn van acht jaar (tot 2029) na inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarbinnen de gemeente de huidige bestemmingsplannen c.a. vervangen moet hebben door één omgevingsplan.

3.5 Omgevingsvergunning

De omgevingsvergunning is een instrument waarbij vooraf wordt getoetst of bepaalde activiteiten kunnen worden ontplooid en onder welke voorwaarden. Toestemming op aanvraag tot het uitvoeren van één of meerdere activiteiten in de fysieke leefomgeving zoals slopen, bouwen, oprichten of gebruiken. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt een aantal regelingen aan het stelsel van de omgevingsvergunning toegevoegd. Ook wordt meer vergunningsvrij en wordt vaker de reguliere procedure gevolgd. Wat dit precies betekent voor de procedure en werkwijze zal in het proces van het tot stand komen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan duidelijk worden en onderwerp van discussie zijn.

4. Centrale thema's

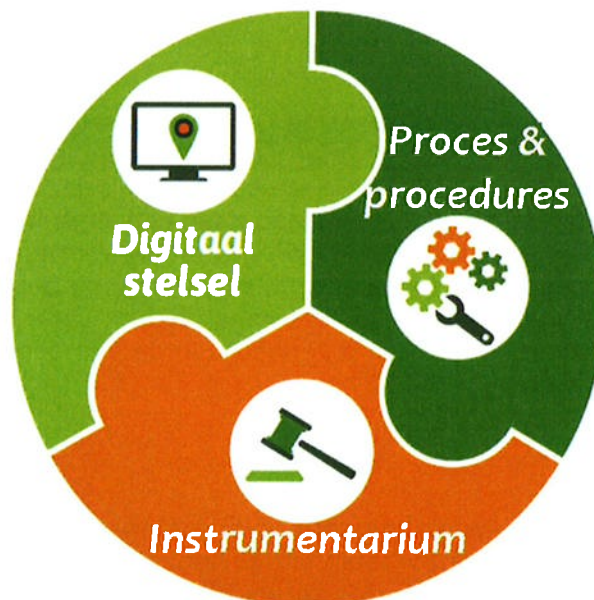
Een algemeen beeld dat in den lande geschetst wordt is dat *hele organisaties moeten veranderen* om aan de nieuwe wet te kunnen voldoen. Dit beeld is in werkelijkheid iets genuanceerder. Voor de gemeente Weert geldt dat de bestaande organisatie het uitgangspunt is. Maar de invoering van de Omgevingswet betekent wel dat de manier van werken anders wordt.

Het is het een belangrijke stap in de bredere cultuurverandering waar Weert reeds intensief mee aan de slag is (WinD). De veranderingen die hiermee gepaard gaan betreffen deels de werkprocessen, maar voor een groot deel betreft dit houding en gedrag (competenties). De belangrijkste verandering is ongetwijfeld de kanteling van plantoetsers en beoordelaars naar facilitators en begeleiders. De afdelingen OG, R&E, VTH en KCC voeren in 2019 gezamenlijk het experiment *Service•Ruimte* uit om zo klantgericht mogelijk te werken. Dit is een uitgelezen mogelijkheid om te experimenteren en te verkennen hoe een andere attitude naar initiatiefnemers kan worden aangenomen en dit goed te evalueren.

Het personeelsbeleid en concrete uitvoering is primair een taak van het management van de betreffende afdelingen en maakt als zodanig dan ook geen deel uit van het implementatietraject. Vanuit het programma implementatie Omgevingswet zullen wel de gewenste en noodzakelijke veranderingen worden geïnventariseerd. In regioverband wordt onderzocht of het mogelijk is om deze competentieontwikkeling en training gezamenlijk met regionale gemeenten en partners zoals de RUD of de veiligheidsregio op te zetten.

Bij voorkeur wordt dit georganiseerd in coaching en training. Er zal met regelmaat afstemming plaatsvinden tussen het proces implementatie Omgevingswet en het lijnmanagement over de voortgang van de competentieontwikkeling. Idee is om het thema Omgevingswet in ieder geval een vaste plek te geven op de agenda van CMT, maar ook afdelingsoverleggen.

Naast dit 'anders werken' zijn er drie thema's die centraal staan bij de implementatie van de Omgevingswet.

Drie centrale thema's bij de implementatie van de Omgevingswet

4.1 Proces & procedures

Voor wat betreft de werkprocessen is het optimaliseren en meer integraal maken daarvan de belangrijkste uitdaging. Binnen VTH loopt reeds een traject 'lean & mean' dat gericht is op het verbeteren van een aantal primaire werkprocessen en het verminderen van de werkdruk.

De teamleiders en afdelingshoofd binnen VTH zijn hierin de belangrijkste trekkers, aangevuld met sleutelfiguren per team.

Met de komst van de Omgevingswet veranderen sommige werkprocessen fundamenteel. Een omgevings-visie en -plan zijn integrale documenten en komen op een andere manier tot stand dan een structuurvisie en bestemmingsplan en kennen meer onderwerpen en kennisvelden. Ook het beheer van deze plannen vraagt om een andere aanpak, evenals het toetsen aan en werken met deze plannen.

De omgevingsvergunning wordt breder en procedures veranderen. Meer zaken vallen onder algemene regels en worden vergunningsvrij. In het omgevingsplan kan met een meldingsplicht worden gewerkt, die wellicht om een monitoring systeem vraagt. Er kan worden gekozen voor een verschuiving van normstelling vooraf naar enerzijds intensievere beoordeling van aanvragen en anderzijds monitoring (incl. toezicht en handhaving) achteraf. Dit kan grote gevolgen hebben voor de werkwijze bij met name de afdeling VTH, maar ook voor de beleidsafdeling R&E, team vastgoed en team projecten. Deze verantwoordelijkheid ligt in eerste instantie bij de betrokken teamleiders en afdelingshoofden, maar vanuit het proces van de Omgevingswet zal vanuit een breder perspectief aandacht worden besteed aan de benodigde aansluiting van de werkprocessen bij het gedachtengoed en de wettelijke vereisten van de Omgevingswet.

Afstemming tussen de werkprocessen en de verschillende instrumenten die in het implementatieproces van de Omgevingswet opgesteld worden (ambitiedocument, omgevingsvisie, omgevings-plan maar uiteraard ook de strategische visie) is cruciaal. Om richting te geven aan de managers zullen in het proces van de Omgevingswet de volgende vragen aan de orde worden gesteld.

- Hoe functioneren de huidige werkwijzen en regelingen? (Knelpunten, monitoring, worden de gewenste doelen gehaald, verbeterpunten);
- Is een andere werkwijze nodig en gewenst (ja, tenzij) en een andere houding ten opzichte van (initiatieven uit) de samenleving?;
- Is een andere taakverdeling nodig? (Zowel intern als samenwerking met partners?)

4.3 Juridische aspecten

Er spelen tal van juridische aspecten rondom de Omgevingswet; hoe wordt grondexploitatie geregeld, hoe zit het met (plan)schadevergoeding, welke privaatrechtelijke consequenties zijn er etc.? Het is belangrijk dat de belangrijkste betrokken medewerkers van de diverse afdelingen deze aspecten inventariseren, in kaart brengen en beoordelen en daarover rapporteren aan het programmteam.

Aan het begin van het proces ligt de focus daarbij nog vooral op het invloed uitoefenen op de totstandkoming van de (aanvullings)wetten. Later zal dat meer liggen op het goed borgen van de juridische vereisten in de gemeentelijke instrumenten.

4.4 Digitalisering

De Omgevingswet is op informatiemanagement en automatiseringsvlak een enorme uitdaging. Er wordt aan een Digitaal Systeem Omgevingswet gewerkt, het DSO-LV (landelijke voorziening). Aangenomen wordt dat in 2024 het landelijke systeem operationeel én effectief is. De impact op processen, gegevens, applicaties en infrastructuur is naar verwachting erg groot. Andere transitietrajecten hebben geleerd dat de veranderingen op bovengenoemde aspecten niet of niet goed door te voeren zijn zonder een duidelijk beeld te hebben van de huidige situatie.

Het domein van de toekomstige Omgevingswet raakt meerdere organisatieonderdelen en kent een groot aantal externe ketenpartners.

Hoe deze ketenprocessen er op dit moment uitzien, hoe de informatiestromen lopen, welke applicaties gebruikt worden in huidige processen en welke gegevensuitwisselingen tussen welke ICT-componenten plaatsvinden is nu nog onvoldoende in beeld.

Daarbij is nu al duidelijk dat van uit de Omgevingswet eisen gesteld gaan worden aan koppelingen met bijvoorbeeld zaakgericht werken en digitale archivering (DMS). Hierdoor wordt het 'applicatielandschap' alleen maar complexer en is veranderstrategie van groot belang. Een gebrek aan inzicht in de huidige situatie gaat bij een ondoordachte transitie leiden tot onnodig langere doorlooptijden, een veelvoud aan implementatiekosten en een zwaardere belasting van de organisatie (veel achter de feiten aanlopen).

Het is belangrijk dat de diverse betrokken medewerkers alle digitale aspecten in beeld brengen en de noodzakelijke acties in gang te zetten die Weert klaar moeten maken om te voldoen aan alle digitale verplichtingen en digitale facilitering die nodig is voor het opstellen van de Omgevingswet-instrumenten en het werken met de Omgevingswet.

De insteek is om 2019 te gebruiken de huidige situatie in beeld te brengen. Hier is expertise voor nodig van de afdeling Informatie.

4.5 Experiment

Zeker voor het omgevingsplan, maar ook al voor de omgevingsvisie zou het mooi zijn om in een afgebakend gebied alvast te starten met één of meerdere pilotplannen. Doel is dat de gemeente door middel van het experiment in een gebied dat in ontwikkeling is ervaring opdoet met de mogelijkheden van de nieuwe Omgevingswet, ervaart op welke wijze bestuur en stakeholders bereid zijn die mogelijkheden te benutten en wat dit voor effect heeft in de praktijk. Idee daarbij is om maximaal gebruik te maken van de 'staalkaarten' die hiervoor landelijk ontwikkeld zijn.

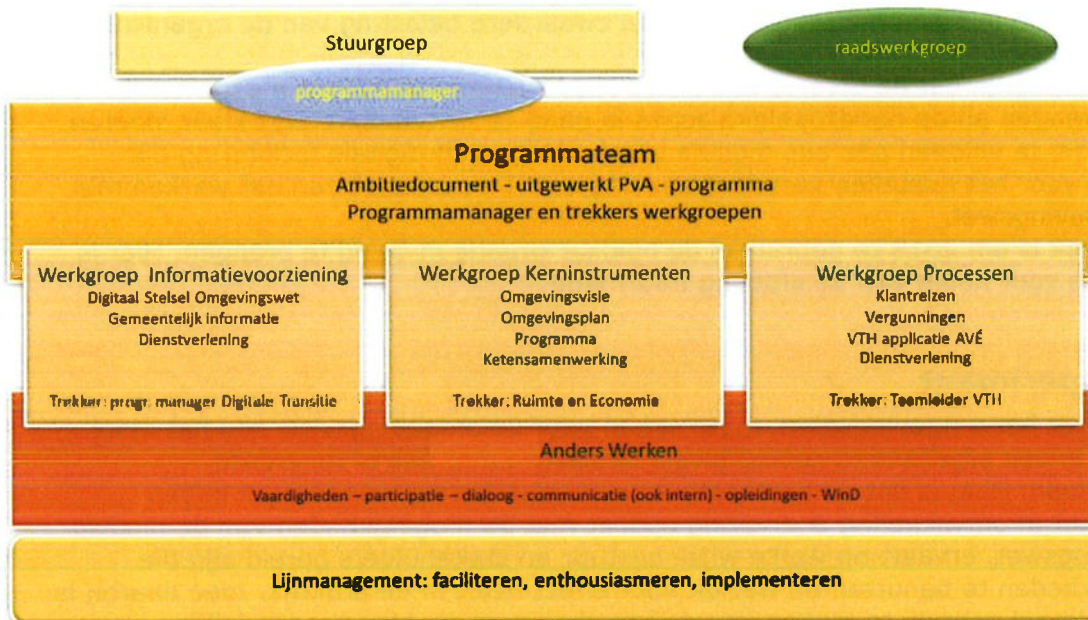
4.6 Botsproeven

Voordat de Omgevingswet in werking treedt, wordt de praktische werking van de regelgeving een aantal keer getoetst. Klopt datgene wat in de AMvB's in concept op papier staat met de uitvoeringspraktijk? Dit noemen we botsproeven. Het gaat om verschillende type botsproeven. Zoals een casussessie. Hierbij vindt de toets plaats aan de hand van een fictieve of reële opgave en interactief. Of in een expertsessie, waarin een vraagstuk intensief besproken wordt met experts.

Voor de botsproeven zijn vertegenwoordigers van overheden, bedrijven, belangenorganisaties en adviescommissies uitgenodigd. De bevindingen uit de botsproeven worden verwerkt in de consultatieversie van de AMvB's.

5. Organisatie

Om de omvangrijke organisatie van de implementatie van de Omgevingswet in goede banen te leiden wordt voorgesteld om een organisatie in te richten waarbij zowel bestuur als management en medewerkers vanuit de hele breedte van de organisatie zijn betrokken; ambtelijk als ook politiek/bestuurlijk.

Schematische weergave organisatiestructuur

5.1 Stuurgroep

De rol van de stuurgroep is om met de belangrijkste opdrachtgevers in klein comité richting te bepalen in het proces en akkoord te kunnen geven op het vrijgeven van de documenten voor consultatie en besluitvorming.

De stuurgroep bestaat uit bestuurlijk opdrachtgever wethouders T. Geelen en W. van Eijk, ambtelijk opdrachtgever R. Bladder en ambtelijk opdrachtnemer R. Blondel. De stuurgroep bewaakt het gehele implementatieproces en houdt zicht op de totale planning. Daar waar de voortgang en het halen van de planning in het geding komt is het aan de stuurgroep om keuzes te maken (i.e. sommige dingen wel/niet doen of capaciteit bijschakelen).

Komen ca. 1x per 6 weken bij elkaar

5.2 Programmteam

Het programmteam is de organisatorische en strategische spil van het proces. Zij organiseert het opstellen van de benodigde inhoudelijke bouwstenen, schrijft een eerste aanzet voor het ambitiedocument met daarin de verschillende keuzes die voorliggen en de scenario's waarvoor de raad kan kiezen. Ook organiseert het programmteam de discussie met het bestuur en legt resultaat vast in het ambitiedocument. Zij zorgt daarnaast voor verbindingen met gerelateerde processen, primair de strategische visie. Het programmteam bewaakt bovendien de inhoudelijke acties uit de werkgroepen en hun onderlinge samenhang.

Het programmteam bestaat uit de programmamanager, communicatie-adviseur en de drie trekkers van de Werkgroep kerninstrumenten, de Werkgroep proces & procedures en de Werkgroep Informatievoorziening.

Komen maandelijks twee uur bij elkaar tot eind 2019, daarna herbezien.

5.3 Werkgroepen

Meer inhoudelijk van aard is de rol van de werkgroepen. Werkgroepen worden samengesteld uit vertegenwoordigers van OCSW, VTH, OG, R&E, Informatie en Dienstverlening. Complementaire samenstelling met in ieder geval inhoudelijke dekking vanuit domeinen: juridisch, wonen, mobiliteit, vastgoed/planeconomie, economie, sociaal, veiligheid, communicatie. De leden van de werkgroepen zijn verantwoordelijk voor het leveren van input vanuit hun team/discipline voor de inhoudelijke bouwstenen, het voeden van de interne discussie over de keuzes en scenario's in de eerste aanzet van het ambitiedocument. Deze medewerkers zijn niet perse de inhoudelijke experts, maar vormen de verbindende schakel met hun interne afdeling/team of discipline. Waar mogelijk zijn dit jongere generatie medewerkers i.v.m. het beoogde leertraject.

Komen tweewekelijks een half uur bij elkaar onder voorzitterschap van de trekkers van de Werkgroepen De tijdsbesteding van de verschillende themaverantwoordelijken is afhankelijk van de positie van het thema in het debat.

5.4 Overige overleggen

Daarnaast zijn er reeds diverse overleggremia ingericht waar de gemeente Weert aanschuift. Er is een regionale afstemming gemeenten Midden Limburg (er ligt een voorstel om dit onder de paraplu van SML te positioneren), waarin zeven regiogemeenten, provincie, waterschap en een aantal ketenpartners kennis uitwisselen en zoeken naar mogelijkheden tot samenwerken. Deze groep komt eens in de twee maanden samen op wisselende locatie.

Het overleg G6-Limburg heeft een vergelijkbare doelstelling, maar is samengesteld uit de 'grote' gemeenten Maastricht, Venlo, Heerlen, Sittard-Geleen, Roermond en Weert. Deze groep komt eveneens eens in de twee maanden samen op een wisselende locatie. Ook is de Omgevingswet onderwerp van discussie in andere samenwerkingsverbanden en bestuurlijke overleggen (o.m. RUD).

5.5 In- en extern klankbord

Naast de concrete bijdrage van diverse interne collega's in de werkgroepen en zullen ketenpartners daar waar zinvol en noodzakelijk worden uitgenodigd voor specifieke inhoudelijke (thema)bijeenkomsten. De inbreng vanuit de eigen organisatie in brede zin wordt georganiseerd middels 'open sessies', qua opzet vergelijkbaar met een 'open source' aanpak.

Inbreng van en reflectie door de relevante buitenwacht is (nog) niet aan de orde v.w.b. het totale programma van de implementatie (bijvoorbeeld in de vorm van klankbordgroepen e.d.) Een dergelijk interactief/participatief proces is bijvoorbeeld wel gekozen bij het opstellen van de Strategische Visie en de Landbouwvisie.

5.5 Raadswerkgroep

De Raad zal worden betrokken via een Raadswerkgroep. De rol van de raad is tweeledig: aan de voorkant input geven in relatie tot het ambitiedocument en aan het eind op basis van een afgewogen ambtelijk advies het besluitvormende orgaan. De raadswerkgroep is niet alleen bedoeld om de inhoudelijke input vanuit de raad te leveren. De raadswerkgroep is ook bedoeld om het implementatieproces goed te kunnen volgen en mee te denken hoe de raad op verschillende momenten in het proces het beste in positie kan worden gebracht.

Komen ca. 1x per maand bij elkaar vanaf Q2 2019 en in ieder geval tot aan de totstandkoming van het ambitiedocument.

5.6 Projectteams voor instrumenten

Voor de op te stellen instrumenten (omgevingsvisie, omgevingsplan en eventueel omgevingsprogramma's) zullen t.z.t. aparte projectteams worden ingesteld. Hierbij zal aansturing vanuit het programmateam plaatsvinden en zal een overlap bestaan in bezetting van de werkgroep 'kerninstrumenten' en de voor de instrumenten in te stellen projectteams.

5.7 CMT en afdelingsoverleggen

Om het management nauw bij dit proces te betrekken zal het thema 'Omgevingswet' een vast agendapunt zijn van het CMT (voorstel). Daarbij zal de programmamanager met vaste regelmaat het CMT informeren over de voortgang, maar ook met CMT reflecteren op tussentijdse producten, dilemma's en over de (bestuurlijke) risico's en kansen. Datzelfde geldt voor de verschillende betrokken afdelingen. Ook voor hen zullen op regelmatige basis themabijeenkomsten in de afdelingsoverleggen geagendeerd worden.

1x per maand à 2 maanden een update in CMT en regelmatig een update in afdelingsoverleggen.

6. Relatie andere projecten en processen

De planning omvat meerdere sporen die deels parallel lopen. Enerzijds zijn dat de verschillende sporen in het kader van de Omgevingswet zelf, anderzijds is er de belangrijke koppeling met de Strategische Visie. De eerste outline van de Omgevingsvisie Omgevingswet en de Strategische Visie komen in min of meer dezelfde periode tot stand. En meer dan dat, het participatieve proces voor de Strategische Visie zal worden benut als belangrijke input voor de later op te stellen Omgevingsvisie. Dit is een bewuste keuze, omdat er sprake is van een grote overlap in de aandachtsgebieden.

Anderzijds wil de gemeente Weert voorkomen dat er 'participatiemoedigheid' op treedt. Immers, het opstellen van de toekomstige Omgevingsvisie zal starten tijdens de doorlooptijd van de strategische visie, maar ook andere in het huis van Weert op te stellen visies:

- Regionale Visie Wonen/Zorg;
- Natuur- en Landschapsvisie;
- Omgevingswet;
- Gemeentelijk Vervoers- en Verkeersplan;
- Landbouwvisie;
- Beleidskader duurzame ontwikkeling 2012 e.v.;
- Visie Sociaal Domein;
- Samen aan de slag;
- Regionale arbeidsmarktagenda;
- Routeplanner Cultuur.

Om de dwarsverbanden tussen de verschillende visietrajecten inzichtelijk te maken en inzichtelijk te houden wordt middels een 'routekaart' het dwarsverband tussen de verschillende sporen in beeld gebracht. Middels deze routekaart zal getracht worden de participatieve processen die bij deze visietrajecten horen op elkaar af te stemmen of zelfs te combineren.

7. Communicatie

Essentieel onderdeel van het implementatietraject is de communicatie in de breedste zin van het woord: Alle betrokkenen moeten weten wat de Wet inhoudt en wat de gevolgen en kansen hiervan zijn of kunnen zijn voor de gemeente. Ook moet duidelijk zijn welke keuzes bij de implementatie en toepassing van de Wet gemaakt moeten en kunnen worden. Weert heeft beperkte ervaring met het uitdagen van inwoners en uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners. In die zin is de invoering van de Omgevingswet een cultuurverandering in stadsontwikkeling/openbaar bestuur.

Dat betekent in ieder geval:

- Presentaties voor alle direct bij de Omgevingswet betrokken medewerkers inclusief CMT over de inhoud en gevolgen van de wet;
- Presentaties voor B&W en raad over de inhoud en bestuurlijke implicaties van de wet. Deze presentaties hebben deels al plaatsgevonden. Verdiepende sessies volgen nog;
- Expertmeetings waar specifiek op een onderwerp wordt ingegaan;
- Korte en bondige informatie voor alle betrokkenen over de ontwikkelingen/actualiteiten rondom de Omgevingswet en de verschillende implementatieactiviteiten.

7.1 Communicatieplan

Samen met de collega's van communicatie zal een communicatieplan worden opgesteld en als uitwerking van voorliggend plan van aanpak. Dit plan geeft met name antwoord op de vraag hoe de komst van de Omgevingswet en de wijze waarop Weert daarmee omgaat, wordt gecommuniceerd zowel intern als extern: met welke boodschap treden we naar buiten? Op welke wijze worden de eigen organisatie, de inwoners en de stakeholders betrokken bij het bepalen van de spelregels in Weert?

De interactie en participatie met en van de Weerter gemeenschap is een belangrijk onderdeel van het implementatieproces. Bij het opstellen van de strategische visie zullen inwoners en initiatiefnemers uit de stad nadrukkelijk worden betrokken. We willen de gemeenschap in die zin niet 'overvragen' en we gaan niet een separaat breed participatieproces inrichten voor het ambitiedocument. Het participatieproces voor de strategische visie zal op transparante maar zeker doordachte wijze worden benut als input voor het ambitiedocument. Op die manier is de gemeenschap ook echt betrokken bij het bepalen van de toekomstige spelregels in Weert.

Communicatie en participatie met betrekking tot de instrumenten omgevingsvisie, omgevingsplan en eventueel omgevingsprogramma's is maatwerk per instrument en wordt bepaald in de projectteams voor die kerninstrumenten.

7.2 Communicatie en de regio

Voor wat betreft de regionale overlegstructuur binnen Midden Limburg is het uitgangspunt dat samenwerking centraal staat. Actueel is een poging om dit onder de paraplu van SML te positioneren als één van de werkvelden. Bij de discussie over het ambitiedocument, de omgevingsvisie en het omgevingsplan worden de regionale ketenpartners zoals de RUD, GGD en de veiligheidsregio nadrukkelijk betrokken. Uiteindelijk kan ook worden bekeken over er meer taken regionaal uitgevoerd kunnen worden.

8. Opleiding en training

Binnen Weert is een kleine groep in de organisatie actief bezig met deze voorbereiding en goed op de hoogte van de veranderingen die gaan komen. In de rest van de organisatie ontbreekt dan echter vaak nog het zicht op de consequenties van de invoering van de Omgevingswet. De 'sense of urgency' wordt in de rest van de organisatie daardoor nog niet gevoeld en er is geen zicht op de gevolgen van de nieuwe wet en werkwijze voor het eigen werk.

Belangrijk bij interne opleiding en training zijn de volgende uitgangspunten:

1. directe toepasbaarheid, de praktijk voorop;
2. dagelijkse praktijk, leren van en met elkaar;
3. door opleiders uit de beroepspraktijk.

Voorstel is om deze opleidingen/training te verzorgen in een viertal stappen:

- 0-meting (april 2019)
- Fase 1 bewustwording (mei-september 2019)
- Fase 2 verdieping (oktober-juni 2020)
- Fase 3 borging binnen team/afdeling (juni 2020 – dec 2020)

De 0-meting wordt momenteel uitgevoerd door een stagiair Omgevingswet van de Hogeschool Zuyd. Deze 0-meting bestaat uit een enquête waarin een aantal vragen worden gesteld over de huidige aanwezige kennis, maar ook over wat men verwacht dat zal veranderen na de inwerking treding van de Omgevingswet.

Fase 1 staat in het teken van bewustwording. Dit gebeurt in een traject afgestemd op de gemeente, te beginnen met een 'open sessie'. Hierna volgt een online-training (gebruik makend van de uitkomsten van de 0-meting per afdeling). Daarna kan elke deelnemer online een training volgen (15 momenten van 10 minuten). Deze fase wordt vervolgens afgerond met een workshop waarin de doorvertaling naar het reguliere werk aan de orde is. Hier moet scherp worden waaraan ieder individu de grootste behoefte heeft. Dit leidt tot input voor de volgende fase, te weten een actieplan/leertraject per persoon.

Hoe doen we dat? De medewerker heeft de 'keuze' uit het volgen van verschillende cursussen op inhoud en/of competenties/vaardigheden. Samen met haar/zijn leidinggevende wordt zijn persoonlijke leertraject opgesteld.

Fase 2: aan de hand van het inzicht uit fase 1, heeft iedere medewerker haar/zijn persoonlijke leerplan naar de Omgevingswet opgesteld en afgestemd met haar/zijn manager. Vervolgens wordt de medewerker uitgenodigd om deel te nemen aan deze cursussen op het gebied van inhoud of competenties/vaardigheden.

Deze cursussen vinden zoveel mogelijk in huis plaats en de groepen worden gemengd samengesteld, waarbij in het licht van de samenwerking met andere gemeenten, ook mogelijk collega's van andere gemeenten aanwezig zijn.

De verdiepingsfase wordt symbolisch afgerond met een 'certificaat' dat de medewerker 'Omgevingswet-proof' is.

Fase 3: na afronding van deze persoonlijke ontwikkeling, volgt de samenwerking binnen werk processen in de teams, de afdelingen maar ook over de grenzen van de afdelingen heen. Deze fase is belangrijk om de aanpak te uniformeren en de kwaliteit van de processen te borgen. Maar ook de samenwerking binnen en buiten ieders eigen team (of vaste cirkel van collega's) komt dan aan de orde.

Op dit moment loopt er een traject om met meerdere gemeenten (vanuit de zes grote Limburgse gemeenten geïnitieerd) gezamenlijk een aanbieder van opleidingen/trainingen te selecteren en tot schaalvoordeel in de aanbesteding te komen.

9. Financiën

Op dit moment is er nog geen concreet inzicht in welke kosten en baten de invoering van de Omgevingswet met zich mee brengt. Inmiddels is er wel een financieel akkoord gesloten tussen het Rijk, IPO (provincies), UvW (waterschappen) en VNG (gemeenten). De hoofdlijnen van dat akkoord zijn:

- De eenmalige investeringskosten voor de bouw van het digitale stelsel, het informatiepunt en de invoeringsondersteuning worden betaald door het Rijk. Daarnaast is er rijksgegeld beschikbaar voor collectieve gemeentelijke invoeringsondersteuning (programma onder regie van de VNG);
- De besparingen door de invoering van de Omgevingswet komen ten gunste van ieder van de betrokken partijen. Het Rijk zal NIET afkomen;
- Gemeenten gaan meebetalen aan de structurele uitvoeringskosten van het digitale stelsel en een centraal informatiepunt over de Omgevingswet voor overheden. De jaarlijkse onderhoudskosten worden door alle partijen gedragen volgens een verdeelsleutel op basis van de huidige werklast in het fysieke domein: 19 % Rijk, 70 % gemeenten, 6 % provincies, 5 % waterschappen;
- Om de kosten beheersbaar te houden is een maximum bedrag ad 40 miljoen euro per jaar afgesproken;
- Alle partijen zijn zelf verantwoordelijk voor de eigen invoeringskosten (transitiekosten in het akkoord);
- De ontwikkeling van het digitale stelsel wordt vanuit de optiek van risicomanagement gemonitord en er vinden periodiek reviews over de voortgang plaats;
- Er komt een onderzoek naar de wijze waarop het fysieke domein in de toekomst kan worden gefinancierd en naar alternatieve financieringsmogelijkheden voor het fysieke domein. Daarin worden ook de gevolgen van de verschuiving naar minder vergunningverlening en meer toezicht en handhaving bekeken. Dit is belangrijk voor gemeenten omdat zij door deze verschuiving minder legesinkomsten ontvangen maar wel meer kosten maken voor toezicht en handhaving;
- Gemeenten krijgen voldoende mogelijkheden om kosten van publieke voorzieningen te verhalen bij plankostenprocedures. Ook is afgesproken om de bestaande gemeentelijke mogelijkheden tot kostenverhaal bij grondexploitatie in de AMvB's op te nemen.

In de lopende Weerter begroting zijn de verwachte kosten voor 2019 opgenomen. Deze kosten worden naar inschatting gemaakt tot aan het moment van vaststelling van het ambitiedocument ultimo 2019. De kosten die daarna gemaakt moeten worden, zowel voor het inhoudelijke proces maar ook voor het aanpassen van de werkwijzen en competentieontwikkeling zijn sterk afhankelijk van het gekozen ambitieniveau. In de eerste helft van 2019 zullen er door het programmateam en de werkgroepen veel uren worden besteed aan het voorbereiden van de implementatie. Vooralsnog wordt als uitgangspunt gehanteerd dat waar dit medewerkers betreft, deze inzet in beginsel wordt betaald uit de reguliere werkbudgetten van de betrokken afdelingen. Er is echter een deel van de inzet van medewerkers en andere kosten waarvan vaststaat dat deze niet uit de reguliere middelen kunnen worden betaald en waarvoor genoemd extra budget nodig is.

Het is niet aan de orde dat er structureel meer middelen zullen komen vanuit het Rijk, dus de transitie dient met 'incidenteel geld' te worden uitgevoerd. Voor de komende drie jaren, 2019 – 2020 – 2021, is in de meerjarenbegroting een totaal budget ad € 375.000 opgenomen. In het kader van de P&C cyclus zal op eventuele afwijkingen gerapporteerd worden en zodra duidelijkheid is over het ambitieniveau en de impact hiervan op de organisatie zal het bedrag voor heel 2020 en 2021 worden geconcretiseerd. Bij de Programmabegrotingen voor de daarop volgende jaren (2022 en volgende) zal het benodigde budget jaarlijks nader moeten worden ingevuld.

10. Risicoparagraaf

De Omgevingswet treedt begin 2021 definitief in werking. Vanaf dat moment zal de gemeente op een aantal onderdelen moeten voldoen aan de verschillende bepalingen en dient er gewerkt te worden overeenkomstig de uitgangspunten van de Omgevingswet. Het is denkbaar dat de gemeente risico's loopt in verband met de invoering van de nieuwe wet. Gezien de substantiële risico's die de invoering van de Omgevingswet met zich meebrengt lijkt het verstandig om risicomanagement op dit project toe te passen..

Inhoudelijke en procedurele risico's

De belangrijkste gemeentelijke instrumenten zijn:

- *Omgevingsvisie*: verplicht voor het hele grondgebied van de gemeente. Er is geen vormvereiste in de wet opgenomen en er geldt een overgangsregeling. Voor de korte termijn zijn er geen risico's m.b.t. de verplichte visie temeer daar de gemeente Weert een aantal visiedocumenten heeft. Weliswaar is die visie (en de actualisatie) al wat ouder maar er wordt technisch gesproken aan de wettelijke vereiste voldaan;
- *Omgevingsplan*: de huidige bestemmingsplannen zijn allen actueel. Aangenomen wordt dat er voldoende tijd is om tot het gebiedsdekkende Omgevingsplan te komen.
- *Omgevingsvergunning*: dit stelsel blijft grotendeels ongewijzigd. De gemeente Weert is gewend hiermee te werken. Het feit dat er enkele regelingen aan het stelsel worden toegevoegd is op zich geen risico. Dit is hooguit een aandachtspunt. Afhankelijk van de opzet van het omgevingsplan, op basis van hetgeen in het ambitiedocument (en de omgevingsvisie) wordt bepaald, kan sprake zijn van vervaging van normstelling met meer verantwoordelijkheden bij plantoetsing en vergunningverlening. Ook dit is een aandachtspunt.
- *Omgevingsprogramma*: hier worden geen risico's voor de gemeente voorzien. In principe is een omgevingsprogramma afgeleid van de visie en het omgevingsplan.

Financiële risico's

Op dit moment is nog niet te voorzien welke totale kosten gemoeid zullen zijn met de volledige implementatie van de Omgevingswet.

Voor het thema Instrumenten moeten per onderdeel aparte begrotingen worden opgesteld. Daar is het op dit moment ook te vroeg voor. Dit wordt in beginsel bekostigd uit de reguliere werkbudgetten voor de ruimtelijke plannen in combinatie met andere budgetten (voor herziening van verordeningen e.d.).

Een uit de Omgevingswet voortkomend risico is zonder meer de mogelijk terugloop van legesinkomsten (financiële dekking). Dit komt doordat waarschijnlijk meer vergunningsvrij of middels algemene regels gerealiseerd kan worden waardoor er minder legeskosten geïnd kunnen worden. Dit zal aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de legesinkomsten. Verstandig is om hiervoor tijdig te anticiperen middels het aanpassen van de legesverordening.

Het grootste financiële risico voor de gemeente betreft de mogelijke kosten voor de digitalisering. Op dit moment is nog niet te voorzien welke totale kosten hiermee gemoeid zullen zijn.

Bestuurlijke risico's

De Omgevingswet geeft aan waar elke gemeente (en waterschap en provincie) aan moet voldoen. De wet kent echter geen sanctiebepalingen. Een en ander hangt verder sterk af van het ambitiedocument en het vervolgtraject.

Het grootste bestuurlijke risico is dat ten opzichte van de eigen gemeenschap onvoldoende wordt ingespeeld op de Omgevingswet en een goede toepassing van de daarin opgenomen instrumenten. De samenleving kan dan niet profiteren van de voordelen van de nieuwe wet.

Gelet moet nog worden op het verkiezingsjaar 2022. Vóór de volgende gemeenteraadsverkiezingen te nemen besluiten moeten goed verankerd worden.

Digitale risico's

Er komen landelijke richtlijnen voor waar de gemeente aan moet voldoen wil de gemeente digitaal kunnen blijven communiceren met alle basisadministraties, en bijvoorbeeld gegevensbanken. Essentieel daarbij zijn twee uitgangspunten: alle plannen moeten digitaal aangeboden worden en raadpleegbaar zijn. Daarnaast geldt dat alle actoren in de verschillende processen altijd over dezelfde informatie moeten kunnen beschikken.

Personele risico's

Onderzocht dient te worden in hoeverre het verschil tussen 'SOLL' en 'IST' middels opleidingen en trainingen is weg te werken binnen een redelijke termijn. Indien deze gewenste veranderingen te lang gaan duren dan houdt dit een risico in met betrekking tot de effectiviteit van handelen in de nieuwe situatie in.

Voor de afdeling VTH zal de Omgevingswet forse gevolgen hebben voor het takenpakket van de medewerkers. Daartegenover staat dat er in het proces van vergunningsverlening meer maatwerk geleverd moet worden omdat er minder is vastgelegd in het omgevingsplan dan nu in het bestemmingsplan vaak het geval is. De tijdsbesteding per omgevingsvergunning zal dus waarschijnlijk hoger worden. Datzelfde kan gaan gelden voor (bouw)toezicht en handhaving. Bij het opstellen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan moet dit als belangrijk aandachtspunt worden meegenomen.

Overige mogelijke risico's

Indien ervoor wordt gekozen om een deel van het implementatieproces samen met gemeenten in de regio te doen kunnen zich diverse bestuurlijke risico's voordoen, zoals verschillende snelheden van besluitvorming of strijdige belangen in de ambities. Dit kan zorgen voor discussies maar ook het proces flink vertragen.